

Veličinu i značaj Zavičajnog muzeja „Kotarka“ u Novom Miloševu (opština Novi Bečeј) teško je definisati bez par uvodnih napomena o vlastelinskoj porodici Karačonji, na čijem je imanju u nekadašnjoj Beodri, podignut velelepni dvorac sa pratećim objektima.

Selo Novo Miloševо čine Karlovo (Dragutinovo) i Beodra, koji su sve do kraja Drugog svetskog rata predstavljali dva potpuno odvojena naselja sa različitim vremenom nastanka i kulturno-istorijskim razvojem.

Zlatno vreme Beodre

Porodica Karačonji se u Banatu pominje od druge polovine XVIII veka, kada je pod upravom Bečkog dvora, posle Požarevačkog mira (1718) imenovana carska provincija Tamiški Banat. Godine 1781. Deodat (Bogdan) Karačonji kupuje dobro Beodru za 103.000 forinti, a od bečkog dvora dobija predikat „od Beodre“. Bio je oženjen Marijom Lazar, čerkom vlastelinske porodice iz Ečke, sa kojom je imao četiri čerke i sinove Kristofa i Lazara. Od njih se porodica deli na stariju (plemičku) i mlađu (grofovsku) granu. Za ovu priču, najznačajniji Karačonji bio je Laslo od Beodre (1806), pripadnik plemićke grane, najviše ostao upamćen kao torontalski veliki župan (-1848, 1861, 1865 - 1869), nesvakidašnja pojava sa diplomom Pravnog fakulteta stečenom u Požunu. U vreme njegovog podžupanstva u Velikom Bečkereku, ostalo je zapisano: da je bio čuven po pravičnosti, humanosti i dobrim delima, da su uprava i sudstvo primerno funkcionali, da se lično zauzimao za kulturni i „družveni“ život, za muziku, pozorište i književnost.

Kraj tridesetih i početak četrdesetih godina XIX veka bile su značajne za Karačonija i na porodičnom planu, jer mu se iz braka sa Franciškom Kiš, čerkom nekadašnjeg torontalskog podžupana, 1836. godine rodio prvi sin Ferenc Lukač. Kumovi na krštenju su bili stric Ištvan i Karačonijev zet Mikša Hertelendi (vlasnik imanja sa dvorcem u susednom Bočaru). Godinu dana kasnije, rađa mu se i sin Laslo. U ovom periodu odlučuje se na značajan građevinski poduhvat i aprila 1838. sa bratom Lajošem, započinje gradnju nove katoličke crkve u Beodri, posvećene Sv. Mariji Magdeleni. Nakon 1842. crkva postaje i porodična grobnica, sa kriptom u kojoj su pohranjeni zemni ostaci 20 članova ove porodice. Paralelno sa crkvom (1840 - 1846), gradi dvorac - kaštilj, u stilu poznog klasicizma, po projektu arhitekte Jožefa Pana iz Budimpešte (podaci preuzeti iz monografije „Laslo Karačonji i njegovo doba“, dr Filip Krčmar, Novo Miloševо, 2019).

Nekoliko godina pre dvorca (1834), u okviru budućeg kompleksa, podignut je „poljoprivredni grad“, sa žitnim magacinom, kotarkom (spemištem za kukuruz) dužine 70 metara, najdužem objektu te vrste u Srbiji, i upravnom zgradom sa radionicama. Posle Drugog svetskog rata dvorac je nacionalizovan, a „poljoprivredni grad“ je postao deo zemljoradničke

zadruge. Dok su dvorcu potrebni hitni radovi na rekonstrukciji, Žitni magacin i Kotarka su renovirani i čine jedinstveni muzejski prostor, od dvorca odvojen ulicom koja polovi Novo Miloševo na dva dela u dužini od 6 kilometara.

Kotarka - muzej celog Banata

- Muzej „Kotarka“ nije samo zavičajni muzej Novog Miloševa nego i celog Banata, koji u dva objekta i više od 4.500 eksponata čuva sećanje, tradiciju i duh prošlog vremena, privlačeći brojne turiste. Naši najbrojniji posetnici su najmladi, ali tokom „Noći muzeja“, muzičkih koncerata i dramskih večeri, te likovnih izložbi slikara naive iz našeg mesta i okoline, prisutna je starija publika - kaže Iskra Popov, kustoskinja Muzeja.

Dodaje da u celokupnom fundusu zbirkama, najveću pažnju privlači slika pravoslavnog sveštenika Aksentija Jovanovića i katoličkog sveštenika Boćan Janoša, koji su blizu 50 godina u isto vreme službovali, zajedno prijateljevali, ručavali i predstavljali primer tradicionalno dobrih, „komšijskih“ odnosa u Beodri, u kojoj se oduvek negovalo jedinstvo različitosti. U novije vreme priča o Džejmsu Bondu, odnosno Dušku Popovu, koji je detinjstvo provodio kod dede Omera u Novom Miloševu, privlači pažnju, posebno mlađe publike. Osam godina kod ovde se održava skup porodice Popov. Od trojice njegovih sinova dolaze dvojica jer je srednji sin, od oca nasledio ljubav prema brzoj vožnji, nažalost poginuo, napominje Iskra Popov, jedna od članica ove čuvene porodice.

Sastavni ceo muzejskog prostora je Žitni magacin, na pet nivoa, gde je u vreme Karačonjija radilo i po 70 žena iz sela. Danas je to i mesto održavanja izložbi i drugih manifestacija.

Tek kada pažljivo poslušamo priču o Beodri i porodici Karačonji, možemo sagledati nekadašnji status ovog mesta, koje je u drugoj polovini XIX veka krasilo oko 50 varoških objekata, dva dvorca - kaštilja, i katolička crkva Sv. Magdalene, jedna od najvećih u okolini i sa dva tornja, koja su gradila dva brata, Laslo i Lajoš, obojica sahranjeni u kripti crkve. Dok Laslov kaštilj koliko-toliko odoleva zubu vremena, od Lajoševog nije ostalo ništa, osim kamenog lava, koji se nalazio na stepenišnim krajevima srušenog dvorca. Restauriran je 2015. godine i postavljen na plato ispred „Kotarke“.

Priča o dva brata, dva dvorca, dva tornja, inspiracija je za radoznale, avanturiste i dovoljan razlog za posetu Novom Miloševu.

